

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Επιστημονική Ένωση
ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ιστορία και λογοτεχνία: Μια αμφίδρομη σχέση

Διεθνές συνέδριο λόγου και σκέψης

Αθήνα, Σχολή Μωραΐτη, 9-10 Απριλίου 2022

Το Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, η Σχολή Μωραΐτη και η επιστημονική ένωση "Νέα Παιδεία" οργανώνουν **ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗΣ**, στην **Αθήνα (Σχολή Μωραΐτη)**, **Σάββατο 9 - Κυριακή 10 Απριλίου 2022** (10.00-14.30).

Κυριακή, 10 Απριλίου 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

«Η λογοτεχνική εκπαίδευση σήμερα: το επιστημονικό πεδίο και η σχολική πραγματικότητα»

Βενετία Αποστολίδου, Καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει έναν απολογισμό της σημερινής κατάστασης σε ό,τι αφορά τον επιστημονικό χώρο που ονομάζεται λογοτεχνική εκπαίδευση. Θα θέσει πρώτα πρώτα το ερώτημα κατά πόσον το επιστημονικό αυτό πεδίο είναι αναγνωρισμένο θεσμικά στα ελληνικά Πανεπιστήμια και στη συνέχεια θα γίνει μια αποτίμηση της σχετικής ερευνητικής παραγωγής κατά την τελευταία δεκαετία. Το υπόλοιπο μισό της ανακοίνωσης θα επιχειρήσει να περιγράψει τη θολή και αντιφατική κατάσταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή γύρω από τη διδασκαλία της λογοτεχνίας τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εν όψει και της εφαρμογής νέων Προγραμμάτων Σπουδών.

«Το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας στο Λύκειο: προκλήσεις και προοπτικές»

Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος, Καθηγητής Δημιουργικής Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η Λογοτεχνία είναι όχι μόνο παράγωγο αλλά και δυνάμει παράγοντας διαμόρφωσης των κοινωνικών συνθηκών και του πολιτισμού. Τα λογοτεχνικά κείμενα στην εκπαίδευση ανοίγουν έναν ευρύ ορίζοντα αναζητήσεων και αντιστέκονται στις όποιες περιοριστικές αντιλήψεις συνδέονται με τυπικές διαδικασίες μάθησης. Σκοπός των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας στο Λύκειο είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να επικοινωνήσουν με τα λογοτεχνικά κείμενα, να τα κατανοήσουν και να τα βιώσουν, αλλά

την ίδια στιγμή να τα απολαύσουν αισθητικά ως έργα γλωσσικού, καλλιτεχνικού και, ευρύτερα, πολιτισμικού χαρακτήρα. Μέσα από την πράξη της λογοτεχνικής ανάγνωσης φιλοδοξούμε να διαμορφώσουμε επαρκείς αναγνώστες, ενεργούς και κριτικά σκεπτόμενους πολίτες.

«Το μοτίβο της εκλογής των τριών κουτιών: διδάσκοντας το λογοτεχνικό κείμενο με βάση το νέο ΠΣ για τη Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο»

Καλογήρου Τζίνα, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και της Διδακτικής της ΠΤΔΕ/ΕΚΠΑ

Στην εισήγηση διατυπώνονται θεωρητικοί κυρίως προβληματισμοί και προτάσεις που απορρέουν (και) από το νέο ΠΣ για τη Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο αλλά και από την εμπειρία της πιλοτικής του εφαρμογής. Ο τίτλος παραπέμπει βεβαίως σε ένα πολύ γνωστό δοκίμιο του Freud. Ποιο κουτί θα διαλέξουμε έτσι ώστε να κερδίσουμε το "σκοτεινό αντικείμενο του πόθου", την καρδιά της "πριγκίπισσας-Λογοτεχνίας";

«Η θεωρία της λογοτεχνίας στα νέα Προγράμματα Σπουδών Λογοτεχνίας Γυμνασίου και Λυκείου»

Σπύρος Κιοσσές, ΕΔΙΠ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο

Στα νέα Προγράμματα Σπουδών Λογοτεχνίας Γυμνασίου και Λυκείου ο ρόλος της λογοτεχνικής θεωρίας αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς παρέχει, όπως υποστηρίζεται, μαζί με τις θεωρίες της μάθησης, τις απαραίτητες μεθόδους και τα εργαλεία προσέγγισης της λογοτεχνικών έργων, προκειμένου να οργανώσουν οι εκπαιδευτικοί τη διδασκαλία τους. Στην εισήγηση επιχειρείται η επιλεκτική παρουσίαση σημείων των λογοτεχνικών θεωριών που επισημαίνονται ρητά στα κείμενα των νέων ΠΣ (λ.χ. ερμηνευτική, «τετραπλή ανάγνωση» - Νέα Κριτική, δομισμός κ.ά.), κυρίως όμως δίνεται έμφαση στον τρόπο με τον οποίο η θεωρία μπορεί να αναζωογονήσει και να εμπλουτίσει τη διδακτική πράξη, χωρίς να λειτουργήσει αποπροσανατολιστικά ή αποθαρρυντικά για διδάσκοντες και διδασκόμενους.

«Λογοτεχνία και δημιουργική γραφή στον 20ό αιώνα: μια πρώτη συσχέτιση»

Στράτος Μυρογιάννης, Μέλος ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Από το τέλος του 19ου αιώνα η δημιουργική γραφή, ως μέρος ενός πανεπιστημιακού syllabus, έχει αλλάξει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη συγγραφή και τη λογοτεχνία, όχι μόνο στο πλαίσιο των Ανθρωπιστικών Σπουδών, αλλά και σε άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, και, κατ' επέκταση, στην καθημερινή μας ζωή. Αν διερευνήσουμε τα στάδια ανάπτυξης της δημιουργικής γραφής, ως ακαδημαϊκού μαθήματος, σε σχέση με την εμφάνιση και εξέλιξη των λογοτεχνικών κινημάτων του 20ού αιώνα, αλλά και σε συνάρτηση με την αντίστοιχη βιβλιοπαραγωγή, μπορούμε να διαπιστώσουμε συγκλίσεις και αποκλίσεις, που

νοηματοδοτούν συσχετιστικά και τις τρεις παραμέτρους. Αποτελούν αυτές οι συγκλίσεις προϊόντα μιας τυχαίας διαδικασίας ή μπορούν να συνδυαστούν σε μια ερμηνευτική αποτίμηση; Μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα, ίσως, μας επιτρέψει να συσχετίσουμε, για πρώτη φορά, την ιστορία και την εξέλιξη της δημιουργικής γραφής, ως ακαδημαϊκού αντικειμένου, με την εμφάνιση και την ανάπτυξη λογοτεχνικών κινημάτων στη διάρκεια του 20ού αιώνα.

«Η Λογοτεχνία ως μάθημα στο Λύκειο. Αυτονομία ή Συνεξέταση; Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού κειμένου»

Δημήτρης Χριστόπουλος, Φιλολογος-Συγγραφέας, MEd Δημιουργικής Γραφής, υποψ. Δρ Νεοελληνικής Φιλολογίας

Με αφορμή τη διδακτική και εξεταστική εμπειρία των τελευταίων ετών, θα διερευνηθεί η δυναμική σχέση μεταξύ γλώσσας και λογοτεχνίας, οι στρεβλώσεις και οι προοπτικές διδασκαλίας-αξιολόγησης των δύο μαθημάτων. Η πραγματικότητα της συνεξέτασής τους σε όλη τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και όχι μόνο στο πλαίσιο του πανελλαδικού διαγωνισμού αλλά και η θεσμοθέτηση της Διαβαθμισμένης Τράπεζας Θεμάτων δημιουργούν μια νέα συνθήκη που εγείρει ενστάσεις και προβληματισμό εάν και κατά πόσο οι προσδοκίες που δημιουργεί το νέο Π.Σ. μπορούν να ευοδωθούν στο πλαίσιο του υπάρχοντος συκκειμένου.

«Λογοτεχνώντας την ιστορία»

Παναγιώτης Χατζημωυσιάδης, εκπαιδευτικός-πεζογράφος

Λογοτεχνία, Ιστορία και Εκπαίδευση γεωγραφούν το δικό τους τρίγωνο των Βερμούδων. Σύμφωνα δε με διασταυρωμένες πληροφορίες εδώ κείνται βυθισμένα πάμπολλα μαθητικά μυαλά που κάποτε ήλπισαν να διασχίσουν τον Ατλαντικό Ωκεανό με κανό, με αερόστατο ή με ανεμόπτερο. Στο μεταξύ η λογοτεχνία συνεχίζει να αντιμάχεται την ιστορία και να συνασπίζουν από κοινού τις δυνάμεις τους μόνο όταν πρόκειται για την εκπαίδευση.

Τα ερωτήματα που διατρέχουν τούτη την εισήγηση είναι «Γιατί και ως πότε;».

«Με τη φαντασία της Λογοτεχνίας στην πραγματικότητα της Ιστορίας»

Μαίρη Τουρκομανώλη, εκπαιδευτικός στο Δημοτικό, Σχολή Μωραΐτη

Στο Σχολείο το μάθημα της Ιστορίας διδάσκεται σαν να υπάρχει μία και μοναδική αφήγηση για το παρελθόν, η οποία αποτελεί την απόλυτη αλήθεια γι' αυτό. Οι μαθητές και οι μαθήτριες υποχρεώνονται να την απομνημονεύσουν. Η λογοτεχνία και ιδιαίτερα το ιστορικό μυθιστόρημα ζωντανεύουν τις ψυχρές αφηγήσεις των σχολικών εγχειριδίων. Πλαισιώνουν την ιστορική γνώση και την κάνουν ενδιαφέρουσα και συναρπαστική. Βοηθούν τα παιδιά να αλληλεπιδρούν με το ιστορικό περιβάλλον τους, να αναπτύξουν την

ενσυναίσθηση για γεγονότα και ανθρώπους, να βιώνουν ρόλους και καταστάσεις, να χαίρονται το ταξίδι της εξερεύνησης μέσα από τη χρονομηχανή της φαντασίας. Έτσι θα οδηγηθούν αβίαστα στις ιστορικές πηγές, θα προβληματιστούν, θα υποθέσουν, θα καλλιεργήσουν τη δημιουργική σκέψη, την κριτική τους ικανότητα και θα ανακαλύψουν έναν ακόμα τρόπο για να μάθουν, ή ακόμα και να γράψουν Ιστορία. Η διαφορετική προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου και η συνδιαλλαγή των παιδιών με το ιστορικό λογοτεχνικό βιβλίο θα τα οδηγήσει στη διαμόρφωση της δικής τους ιστορικής συνείδησης.

«Ποίηση και σχολείο: παράθυρο που οδηγεί στην ομορφιά»

Δρ Μαριγώ Αλεξοπούλου, φιλόλογος, ποιήτρια

Η ποίηση στο σχολείο είναι ένα παράθυρο που ενεργοποιεί την φαντασία και την ευαισθησία του παιδιού. Σύμφωνα με τις αρχές του αναλυτικού προγράμματος η χρήση βιωματικών μεθόδων μάθησης καθίσταται αναγκαία για την καλλιέργεια των δεξιοτήτων που απαιτούνται στον 21ο αιώνα. Η παρούσα ανακοίνωση αποσκοπεί στην παρουσίαση ενδεικτικών ποιημάτων για την ποίηση με στόχο οι μαθητές να αναπτύξουν τη φαντασία τους μέσα από τη μουσική του αυτιού και τη φωτογράφιση (της καλής πλευράς) του κόσμου. Απευθύνεται σε όσους έχουν ποιητικές απαιτήσεις, αλλά και στο ευρύ κοινό που θα ήθελε να συνομιλήσει με την ομορφιά του κόσμου και ειδικότερα του «ὄρᾶν».

«Η διδασκαλία αυτοτελούς θεατρικού κειμένου στο πλαίσιο του μαθήματος της Λογοτεχνίας. Μια διδακτική προσέγγιση στο Παραμύθι χωρίς όνομα του Ιάκωβου Καμπανέλλη»

Μαρία Παναγιωτοπούλου, φιλόλογος, διδάκτωρ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών (ΕΚΠΑ), σκηνοθέτις

Αφορμή της εισήγησης είναι η ομολογουμένως καινοτόμος πρόταση των νέων ΠΣ για διδασκαλία αυτοτελούς θεατρικού έργου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο του μαθήματος της Λογοτεχνίας. Μια ενδιαφέρουσα πρόταση που όμως κινδυνεύει να αποδειχθεί «κενό γράμμα» αν δεν συμπαρασύρει μαζί της αλλαγές στις δυσκαμψίες και τα ατοπήματα του εκπαιδευτικού συστήματος. Στόχος μας είναι η διερεύνηση της θέσης που καλείται να πάρει το θεατρικό κείμενο στην εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία ορίζεται από τη «διπλή φύση» του ως αναγνώσματος και ως «κειμένου προορισμένου για παράσταση». Στην προσπάθειά μας αυτή θα αναφερθούμε στο θεατρικό έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη *Παραμύθι χωρίς όνομα*, έργο-σύμβολο της ελληνικής κοινωνικής-πολιτικής πραγματικότητας αλλά και εύκολα παρουσιάσιμο από μαθητές/-τριες είτε ως σκηνικό παιχνίδι είτε ως θεατρική παράσταση.